

Метенько Діана Іванівна

Педагогічний стаж: 3 роки.

Кваліфікаційна категорія: спеціаліст другої категорії.

Освіта: Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж Мукачівського державного університету, 2016 рік;
Ужгородський національний університет, 2022 рік.

Педагогічна ідея

«Розвиток критичного мислення в реалізації діяльнісного підходу»

«Після Когнітивної революції *Homo sapiens* почали жити в подвійній реальності. З одного боку, була об'єктивна реальність річок, дерев та левів, а з іншого – уявна реальність...», – як зазначає далі Ю. Н. Харі, автор книги «Людина розумна», ми набули здатність створювати уявну реальність зі слів, об'єднуватися, мати спільне інформаційне поле, власні переконання та судження, які в сумі задають курс розвитку людської цивілізації. До списку небезпек для людини: диких звірів, павуків та змій, які загрожували нашим далеким предкам, у сьогоденнішніх реаліях додаються інформаційні маніпуляційні впливи, фейки і просто величезні обсяги даних, які атакують нас звідусіль. Єдиний вихід – сприймати потік інформації критично. Тому критичне мислення є надзвичайно важливим в тенденціях розвитку прогресивних країн і в Україні зокрема.

Критичне мислення дозволяє нам обмірковувати свої власні думки й причини появи тієї чи іншої точки зору. Це означає, що ми обдумуємо те, яким чином приходимо до наших власних рішень або розв'язуємо завдання, проблеми. Це означає також, що наші думки свідомо спрямовані на певну мету. Такі міркування та ідеї ґрунтуються не на наших упередженостях або забобонах, а на логіці, надійній і достовірній інформації, яка збирається з багатьох джерел.

Розвиток критичного мислення та формування ключових компетентностей неможливі без набуття досвіду діяльності, без домінування діяльнісних результатів (здобувач освіти обчислює, спостерігає, аналізує, моделює, досліджує, трансформує, фотографує, працює в групі тощо), тобто без реалізації діяльнісного підходу.

Згідно з Державним стандартом базової середньої освіти діяльнісний підхід – це така організація освітнього процесу, за якої головна увага приділяється активній, різнобічній, продуктивній, максимально самостійній навчально-пізнавальній діяльності учнів.

Основними принципами діяльнісного підходу є:

- навчання і виховання організовується як єдина цілісна система;
- в основу освітньої роботи покладається педагогічно вивірена, спеціально організована власна діяльність кожного учня, яка організовується в зоні його найближчого розвитку;
- процес здобуття знань забезпечується як результат власних пошуків дитини, навчальною діяльністю якої керує вчитель;
- педагог приходить у клас не з готовими відповідями, а з питаннями, які треба розв'язати у спільній діяльності;
- зовнішня мотивація учнів до навчання замінюється процесом запуску внутрішньої мотивації дитини, стимулюванням бажання вчитися, ставити цілі, шукати шляхи та методи самонавчання, умінням себе контролювати, корегувати, оцінювати. Ефективна навчальна праця учня починається тоді, коли він сам захоче пізнавати, виявляти власну активність;
- учень виступає як суб'єкт освіти;
- головним завданням учителя є організація самостійної творчої діяльності учнів, врахування психологічних вимог цього процесу;
- ставлячи за мету розвиток особистості дитини, педагоги орієнтуються не лише на засвоєння, а й на формування узагальнених навчальних дій, розвиток уміння вчитися як головну фундаментальну компетентність, яка дає змогу розвинути всі інші.

Засобом реалізації діяльнісного підходу на уроках біології можна вважати продуктивне навчання, яке передбачає створення учнями власного інформаційного продукту: презентації, доповіді, буклету, стіннівки тощо. У процесі продуктивного навчання пріоритет надається самостійній діяльності пошукового, дослідницького, творчого характеру.

Для досягнення основної мети на різних етапах уроку я активно застосовую меми і часто залучаю до їхнього створення учнів. Це позитивно впливає на якість навчання, оскільки розпалює допитливість і посилює запам'ятовування. У створенні мемів виділяю декілька етапів:

- визначення теми та ідеї мему;
- підготовка зображень, які можна використати для створення мему;
- колективна робота, обговорення зі створення біологічного мему.

Як результат – у процесі перегляду, доповнення та створення мемів в учнів помітно привертається увага до теми, підвищується інтерес, розвиваються аналітичні здібності та критичне мислення. Для створення мемів разом з учнями користуюся звичайно програмою Word або спеціальними онлайн-інструментами (Risovach, Meme generator, Meme arsenal).

Організую роботу з інтерактивним аркушем, де розміщую навчальний матеріал, різного типу завдання для учнів, методичні вказівки, інструкції. Наприклад, це може бути відео, зображення, текст, мапи думок, на основі яких

учні виконують завдання. Згідно з освітньою інтервальною практикою навчання завдання створюю різного типу і не обмежуюся змістом поточного уроку. Під час роботи з інтерактивними аркушами застосовую індивідуальні та групові форми навчання, самоперевірку та самооцінювання учнями власної діяльності. Після виконання завдань на інтерактивних аркушах здійснюю аналіз робіт, зворотний зв'язок та обговорення помилок зі здобувачами освіти, адже помилка – це невіддільна частина навчання.

Під час вивчення клітин, одноклітинних організмів, будови квітів, будови внутрішніх органів, біоценозів тощо за допомогою платформ із 3D-зображеннями (Mozaik, Corinth) використовую метод моделювання. У ході застосування мною методу моделювання виділяю такі етапи:

- вивчення та аналіз учнями інформації, пов'язаної з явищем або об'єктом, її узагальнення та систематизація;
- складання програми створення моделі, внесення коректив вчителем, узгодження деталей з учнями;
- створення моделі та її презентація учнями;
- колективне обговорення результатів моделювання, виявлення «сильних» та «слабких» сторін моделі, її оцінювання.

Результатом впровадження цього методу є заохочення учнів до самоосвіти, активності, розвитку творчості, умінню аналізувати, узагальнювати інформацію та встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.

Орієнтований на розвиток особистості та її самореалізацію в процесі діяльності метод проєктів. Застосування мною цього методу сприяє розвитку в учнів спостережливості та прагненню знаходити пояснення своїм спостереженням, привчає ставити питання і знаходити на них відповіді, а потім перевіряти правильність своїх відповідей шляхом аналізу інформації, проведення експериментів і досліджень.

На своїх офлайн та онлайн уроках я активно застосовую інтерактивні методи навчання («Передбачення на основі опорних слів або картинок», «Машина часу», «Альтернативна реальність», «Асоціації», «Ключові слова», «Вилоти фейк в інтернеті»). Усі мої уроки в дистанційній формі проходять під гаслом «дисплеї наших гаджетів – наше спільне інформаційне поле для роботи». Учні можуть переміщати, обводити об'єкти на екрані, позначати свою відповідь, самооцінювати себе. Таким чином і учні, і вчитель у реальному часі бачать відповіді та думку інших учасників освітнього процесу. Завжди намагаюся залучати до уроку всіх учнів, заохочую у них активність, допитливість і самостійність.

Мій хоч і невеликий досвід показує, що розвиток критичного мислення через реалізацію діяльнісного підходу є ефективним. Учні нашого закладу посідають призові місця на районних та обласних етапах Всеукраїнських учнівських олімпіад з біології та екології, беруть активну участь у дослідницькій діяльності

та Всеукраїнському конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт учнів - членів Малої академії наук України.

Покликання на відеореферат: <https://youtu.be/cUTcGTR0Oh4>